

Radosław Giętkowski

Odpowiedzialność dyscyplinarna studentów

omówienie
przepisy
wzory pism

Kompendium wiedzy z zakresu prawa i postępowania dyscyplinarnego dotyczącego studentów i doktorantów, adresowane do wszystkich członków społeczności akademickiej

Odpowiedzialność
dyscyplinarna
studentów

Radosław Giętkowski

Odpowiedzialność dyscyplinarna studentów

omówienie
przepisy
wzory pism

edu-Libri

Kraków-Legionowo 2021

© edu-Libri s.c. 2021

Redakcja merytoryczna: edu-Libri

Projekt okładki i stron tytułowych: GRAFOS

Recenzent: dr hab. Maria Rogacka-Rzewnicka, prof. UW

Publikacja finansowana ze środków Wydziału Prawa i Administracji
Uniwersytetu Gdańskiego

Wydawnictwo edu-Libri
ul. Zalesie 15, 30-384 Kraków
e-mail: edu-libri@edu-libri.pl

Skład i łamanie: GRAFOS
Druk i oprawa: OSDW Azymut Sp. z o.o.
Łódź ul. Senatorska 31

ISBN (druk) 978-83-66395-23-7
ISBN e-book (PDF) 978-83-66395-24-4
ISBN e-book (epub) 978-83-66395-25-1
ISBN e-book (mobi) 978-83-66395-26-8

Spis treści

Wykaz skrótów	9
Wprowadzenie	11
Część I. Omówienie	13
1. Zagadnienia ogólne	15
1.1. Cechy charakterystyczne odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów	15
1.2. Funkcje odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów	16
1.3. Prawna regulacja odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów	17
1.4. Odpowiedzialność dyscyplinarna studentów a inne rodzaje ich odpowiedzialności prawnej	18
2. Przesłanki odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów	21
2.1. Uwagi ogólne	21
2.2. Rodzaje przewinień dyscyplinarnych studentów	24
2.3. Okoliczności wyłączające karalność przewinień dyscyplinarnych studentów ...	26
3. Kary dyscyplinarne	28
4. Postępowanie w sprawach dyscyplinarnych studentów	31
4.1. Uwagi ogólne	31
4.2. Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przewinienia dyscyplinarnego	32
4.3. Czynności podejmowane przez rektora	32
4.4. Postępowanie wyjaśniające prowadzone przez rzecznika dyscyplinarnego	35
4.5. Postępowanie przed komisją dyscyplinarną (I instancji)	44
4.6. Postępowanie przed odwoławczą komisją dyscyplinarną	52
4.7. Postępowanie wykonawcze	58
4.8. Postępowanie przed sądami administracyjnymi	58
4.9. Wznowienie postępowania dyscyplinarnego	60
4.10. Postępowanie w sprawie zatarcia kary dyscyplinarnej	62
Część II. Przepisy	63
Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce	65

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 września 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego w sprawach studentów, a także sposobu wykonywania kar dyscyplinarnych i ich zatarcia	70
Część III. Wzory pism i decyzji procesowych	79
1. Decyzja rektora o wymierzeniu kary upomnienia	81
2. Odwołanie od decyzji rektora o wymierzeniu kary upomnienia	82
3. Orzeczenie o utrzymaniu w mocy decyzji rektora o wymierzeniu kary upomnienia	83
4. Orzeczenie o uchyleniu decyzji rektora o wymierzeniu kary upomnienia i uniewinnieniu	85
5. Orzeczenie o uchyleniu decyzji rektora o wymierzeniu kary upomnienia i umorzeniu postępowania	87
6. Decyzja rektora o zawieszeniu studenta w prawach studenta	89
7. Postanowienie o wszczęciu postępowania wyjaśniającego	90
8. Wezwanie świadka na przesłuchanie	92
9. Pouczenie pokrzywdzonego o jego uprawnieniach i obowiązkach	93
10. Protokół przesłuchania świadka	94
11. Postanowienie rzecznika dyscyplinarnego o zasięgnięciu opinii biegłego	95
12. Wezwanie na przesłuchanie studenta, którego czynu dotyczy postępowanie wyjaśniające	97
13. Pouczenie studenta, którego czynu dotyczy postępowanie wyjaśniające, o jego uprawnieniach i obowiązkach	98
14. Protokół przesłuchania studenta, którego czynu dotyczy postępowanie wyjaśniające	99
15. Wniosek dowodowy	101
16. Postanowienie o oddaleniu wniosku dowodowego	102
17. Postanowienie o umorzeniu postępowania wyjaśniającego	103
18. Protokół końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania wyjaśniającego	105
19. Wniosek o wymierzenie kary upomnienia	106
20. Wniosek o ukaranie	107
21. Zarządzenie o zwrocie wniosku o ukaranie	109
22. Zarządzenie o wyznaczeniu składu orzekającego i terminu posiedzenia niejawnego	110
23. Postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego	112
24. Zażalenie na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego	114
25. Postanowienie o utrzymaniu w mocy postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego	116
26. Postanowienie o uchyleniu postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego oraz o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego i skierowaniu sprawy do rozpoznania na rozprawie	118
27. Postanowienie o zwrocie wniosku o ukaranie rzecznikowi dyscyplinarnemu w celu uzupełnienia postępowania wyjaśniającego	120
28. Postanowienie o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego i skierowaniu sprawy do rozpoznania na rozprawie	122

29. Wniosek obwinionego o wydanie orzeczenia o ukaraniu i wymierzenie mu określonej kary bez przeprowadzania postępowania dowodowego	124
30. Zarządzenie o wyznaczeniu terminu rozprawy	125
31. Pierwsze wezwanie obwinionego na rozprawę	126
32. Wezwanie świadka na rozprawę	128
33. Zawiadomienie pokrzywdzonego o terminie rozprawy	129
34. Postanowienie komisji dyscyplinarnej o zawieszeniu studenta w prawach studenta	130
35. Postanowienie o zawieszeniu postępowania dyscyplinarnego	132
36. Postanowienie o podjęciu zawieszzonego postępowania dyscyplinarnego	134
37. Protokół rozprawy	136
38. Orzeczenie o uniewinnieniu obwinionego	137
39. Orzeczenie o umorzeniu postępowania	139
40. Orzeczenie o ukaraniu	141
41. Odwołanie od orzeczenia komisji dyscyplinarnej	143
42. Postanowienie o odmowie przyjęcia odwołania	145
43. Orzeczenie o utrzymaniu w mocy zaskarżonego orzeczenia komisji dyscyplinarnej	147
44. Orzeczenie o uchyleniu zaskarżonego orzeczenia komisji dyscyplinarnej i rozstrzygnięciu co do istoty sprawy	149
45. Orzeczenie o uchyleniu zaskarżonego orzeczenia komisji dyscyplinarnej i przekazaniu sprawy komisji dyscyplinarnej do ponownego rozpoznania	151
46. Skarga na orzeczenie odwoławczej komisji dyscyplinarnej	153
47. Wniosek o wznowienie postępowania dyscyplinarnego	155
48. Postanowienie w sprawie wznowienia postępowania dyscyplinarnego	156
49. Orzeczenie o uchyleniu zaskarżonego orzeczenia i przekazaniu sprawy komisji dyscyplinarnej do ponownego rozpoznania w postępowaniu wznowieniowym	158
50. Postanowienie o zatarciu ukarania	160
Bibliografia	163
Załącznik. Schemat postępowania w sprawach dyscyplinarnych studentów	167

Wykaz skrótów

Dz.U.	- Dziennik Ustaw
KK	- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 1444 z późn. zm.)
KPK	- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 534 z późn. zm.)
PPSA	- ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 2325 z późn. zm.)
PSWN	- ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.)
rozp. MNSW	- rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 września 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego w sprawach studentów, a także sposobu wykonywania kar dyscyplinarnych i ich zatarcia (Dz.U. poz. 1882)

Wprowadzenie

Odpowiedzialność dyscyplinarna studentów jest złożoną konstrukcją prawną, a postępowanie w ich sprawach dyscyplinarnych jest stosunkowo mocno sformalizowane. Dodatkowo przepisy regulujące tę odpowiedzialność nie są kompletne i w sprawach w nich nieuregulowanych trzeba odpowiednio stosować przepisy Kodeksu postępowania karnego, a niekiedy potrzebna jest również analogia do Kodeksu karnego. Może to stwarzać problemy nawet na uczelniach, gdzie funkcjonują wydziały prawa, których pracownicy niejednokrotnie uczestniczą w prowadzeniu spraw dyscyplinarnych. Trzeba mieć jednak świadomość, że w zdecydowanej większości uczelni sprawami tymi zajmują się osoby niemające przygotowania prawniczego. Prawidłowa realizacja odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów jest tymczasem niezbędna do skutecznego wykonywania przez uczelnię jej zadań i do właściwego funkcjonowania społeczności akademickiej. Potrzebne jest zatem opracowanie, które w kompleksowy i przystępny sposób przedstawia problematykę tej odpowiedzialności. Niniejsza książka stawia sobie właśnie taki cel. Adresowana jest do wszystkich członków społeczności akademickiej, ale przede wszystkim do osób, które pełnią funkcje organów lub wchodzi w skład organów zajmujących się sprawami dyscyplinarnymi studentów, tj. rektorów, rzeczników dyscyplinarnych ds. studentów i członków komisji dyscyplinarnych ds. studentów. Książka może także służyć studentom, których dotyczą sprawy dyscyplinarne, i ich obrońcom. Przy okazji może też stanowić pomoc w sprawach dyscyplinarnych doktorantów. Do odpowiedzialności dyscyplinarnej tych ostatnich stosuje się bowiem odpowiednio przepisy dotyczące odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów.

Praca została podzielona na trzy części. Część I, zatytułowana „Omówienie”, ma charakter opisowy. Przedstawione są w niej zagadnienia ogólne dotyczące odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów, wyjaśnione jest, za co i kiedy student odpowiada dyscyplinarnie, jakie grożą mu kary (jest to tzw. materialne prawo dyscyplinarne) i jak, krok po kroku, przebiega postępowanie w sprawie dyscyplinarnej (to z kolei jest materia procesowego prawa dyscyplinarne). W zakresie interpretacji przepisów autor zajmuje stanowiska, które w jego przekonaniu są najbardziej uzasadnione, nawiązując niejednokrotnie do poglądów przyjmowanych w literaturze i orzecznictwie, co nie wyklucza tego, że w przypadku niejednoznacznych przepisów za dopuszczalne mogą być uznane też inne sposoby ich

wykładni, ale na ogół nie są one przytaczane, by nie komplikować wyводу. W celu zwiększenia komunikatywności wypowiedzi dla osób bez wykształcenia prawniczego dokonywane są również pewne uproszczenia w odniesieniu do bardziej skomplikowanych konstrukcji prawnych. Mimo praktycznego celu opracowania zostaje zachowany jednocześnie jego naukowy charakter. W części II przytoczone są podstawowe przepisy o zasięgu krajowym dotyczące odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów, część III zaś stanowi zestaw wzorów pism i decyzji procesowych sporządzanych w postępowaniach w sprawach dyscyplinarnych studentów. Wzory te nie mają charakteru oficjalnego, w związku z czym możliwe jest przyjęcie w praktyce innej redakcji wspomnianych pism i decyzji, byleby tylko znalazły się w nich wszystkie wymagane prawem elementy. Zaproponowane przez autora wzory zawierają jednak elementy, które nie są wprost wymagane przez przepisy, ale mogą ułatwić prowadzenie postępowania. Całość książki dopełnia schemat postępowania w sprawach dyscyplinarnych studentów.

Opracowanie uwzględnia stan prawny na dzień 1 lipca 2021 r.

Część I

Omówienie

1. Zagadnienia ogólne

1.1. Cechy charakterystyczne odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów

Odpowiedzialność dyscyplinarna, podobnie jak np. odpowiedzialność karna, cywilna czy pracownicza (tzn. przewidziana przez prawo pracy), jest jednym z rodzajów odpowiedzialności prawnej, a studenci stanowią jedną z ponad 50 grup osób podlegających w Polsce takiej odpowiedzialności.

Tym, co wyróżnia odpowiedzialność dyscyplinarną, jest jej organizacyjny charakter. Wyraża się on przede wszystkim w tym, że podlegają jej osoby powiązane z określoną organizacją wykonującą zadania publiczne, będące w ścisłym lub szerokim rozumieniu jej członkami. Tego typu organizacją jest uczelnia, a studenci – będący jej użytkownikami i członkami społeczności akademickiej – są z nią organizacyjnie związani. W związku z organizacyjnym charakterem omawianej odpowiedzialności student może odpowiadać dyscyplinarnie jedynie za czyny popełnione przez niego w czasie, gdy miał status studenta (nie można go pociągnąć do odpowiedzialności dyscyplinarnej za zachowania, których dopuścił się, zanim został wpisany na listę studentów, choćby nawet były to zachowania szczególnie naganne), oraz godzące w prawidłowe funkcjonowanie uczelni i właściwe realizowanie jej zadań, w tym w jej dobre imię. Wymiar organizacyjny mają także kary dyscyplinarne orzekane wobec studentów. Wywołują one bezpośrednie skutki tylko w sferze stosunku między studentem a uczelnią i tylko przez uczelnię, w której student pobierał naukę, są one rejestrowane.

Powiązanie odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów z organizacją, jaką jest uczelnia, przejawia się ponadto w uregulowaniu postępowania w sprawach dyscyplinarnych. Postępowanie to prowadzą bowiem organy powołane przez organy uczelni spośród członków społeczności akademickiej, a w pewnym zakresie może je też prowadzić organ uczelni, jakim jest rektor. Należy dodać, że samo postępowanie ukształtowane jest na wzór postępowania karnego, a nawet stosuje się w nim odpowiednio przepisy procedury karnej. Nie staje się ono jednak przez to postępowaniem karnym.

Ze względu na organizacyjny charakter odpowiedzialności dyscyplinarnej prowadzenie postępowania w sprawie dyscyplinarnej studenta i rozstrzygnięcie o jego odpowiedzialności pozostaje w gestii uczelni. Prawomocne orzeczenia dyscyplinarne w sprawach studentów podlegają wszakże zewnętrznej kontroli sądowej, co stanowi kolejną cechę charakterystyczną odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów. Trzeba przy tym zaznaczyć, że jest to wyłącznie kontrola sprawowana na podstawie kryterium zgodności orzeczenia z prawem. Sąd nie może przejąć zadań uczelni związanych z odpowiedzialnością dyscyplinarną i rozstrzygać sprawy merytorycznie. Jeżeli stwierdzi naruszenie prawa, które miało wpływ na wynik sprawy, co do zasady jest kompetentny wyłącznie do uchylenia takiego orzeczenia, w wyniku czego sprawa wraca do organów działających na uczelni.

1.2. Funkcje odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów

Odpowiedzialność dyscyplinarna studentów pełni wiele istotnych funkcji, przy czym są one realizowane zarówno przez samo obowiązywanie przepisów przewidujących tę odpowiedzialność, jak i ich stosowanie w praktyce, czyli przede wszystkim pociąganie do odpowiedzialności sprawców przewinień dyscyplinarnych. Głównym celem omawianej odpowiedzialności jest zapewnianie prawidłowego funkcjonowania uczelni i wykonywania przez nią zadań w kontekście zachowań studentów jako jej użytkowników. Celowi temu służą inne, bardziej szczegółowe cele, które zostaną przedstawione poniżej.

Odpowiedzialność dyscyplinarna studentów oddziałuje na ich postawy, potwierdzając słuszność wyborów zgodnych z oczekiwaniami i zapobiegając popełnianiu przewinień dyscyplinarnych przez kształtowanie przekonania o nieopłacalności dopuszczania się ich. Odpowiedzialność dyscyplinarna oddziałuje przy tym nie tylko na całe środowisko studentów, lecz także w szczególności na sprawcę. Orzeczona względem niego kara dyscyplinarna, jak również postępowanie poprzedzające orzeczenie kary powinny przekonać go, że nie warto ponownie popełnić przewinienia, a najlepiej – gdyby go wychowały, czyli zmieniły jego stosunek do wartości akademickich. Kary dyscyplinarne mogą też zapobiegać powrotowi do przewinienia – uniemożliwiając dopuszczenie się go – przez zawieszenie studenta w określonych prawach, a w skrajnych przypadkach przez pozbawienie sprawcy statusu studenta.

Odpowiedzialność dyscyplinarna ma ponadto za zadanie integrować studentów wokół wartości akademickich. Duże znaczenie ma tu fakt, że to studenci uchwalają zbiór zasad swojej etyki, a potem ich przedstawiciele, zasiadający w składach orzekających komisji dyscyplinarnych, biorą udział w rozstrzygnięciu, czy do naruszenia takich zasad doszło.

Nie można też nie zauważyć, że objęcie studentów odpowiedzialnością dyscyplinarną znacząco dowartościowuje tę grupę jako jeden z komponentów wspólnoty akademickiej, sprzyjając pogłębianiu istniejących w niej więzi. Z odpowiedzial-

nością dyscyplinarną wiązą się bowiem ważne gwarancje – że student nie może być arbitralnie ukarany za swojej przewinienie, ale ukaranie to może nastąpić co do zasady tylko w procedurze zapewniającej obiektywne, niezależne i dokładne zbadanie sprawy oraz prawo do obrony.

Odpowiedzialność dyscyplinarna studentów, zwłaszcza jej wymiar praktyczny – skuteczne reagowanie na przewinienia studentów, służy wreszcie budowaniu autorytetu uczelni i społecznego zaufania dla niej, niezbędnego do realizowania jej misji.

1.3. Prawna regulacja odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów

Podstawowym źródłem prawa w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów jest ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.), zwana dalej PSWN, a konkretnie rozdział 2 w dziale VII tej ustawy, zatytułowany „Odpowiedzialność dyscyplinarna studentów” (art. 307–321). Szczegółowy tryb postępowania w sprawach dyscyplinarnych został zaś uregulowany w wydanym na podstawie art. 321 PSWN rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 września 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego w sprawach studentów, a także sposobu wykonywania kar dyscyplinarnych i ich zatarcia (Dz.U. poz. 1882), zwanym dalej rozp. MNSW.

Powyzsze unormowanie nie jest jednak kompletne. Przepis art. 320 PSWN nakazuje w sprawach nieuregulowanych w tej ustawie (i – w domyśle – w wydanym na jej podstawie rozporządzeniu) stosować do postępowania wyjaśniającego i postępowania dyscyplinarnego wobec studentów w sposób odpowiedni, a więc dostosowany do charakteru tych postępowań, przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 534 z późn. zm.), zwanej dalej KPK, która jest kolejnym, bardzo ważnym źródłem prawa stosowanym w sprawach dyscyplinarnych studentów. Przepisy KPK nie wypełniają wszakże wszystkich luk w regulacji odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów. Niekiedy potrzebne jest jeszcze sięgnięcie w drodze analogii do określonych rozwiązań z ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 1444 z późn. zm.), zwanej dalej KK. Analogia ta uzasadniona jest tym, że odpowiedzialność karna, podobnie jak dyscyplinarna, jest odpowiedzialnością o charakterze represyjnym, a KPK, do przepisów którego odsyła PSWN, reguluje tryb stosowania przepisów KK – kodeksy te są więc ze sobą nierozzerwalnie związane.

Poza tym niektóre szczegółowe regulacje istotne dla odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów zawarte są w statutach uczelni. Statuty przesądzają pewne kwestie organizacyjne nieuregulowane w PSWN, w szczególności te, w których PSWN wprost odsyła do statutu (zgodnie z art. 310 ust. 1 PSWN komisje dyscyplinarne ds. studentów powoływane są w trybie określonym w statucie).

W postępowaniach w sprawach dyscyplinarnych studentów mogą być ponadto stosowane inne jeszcze przepisy, zarówno powszechnie obowiązujące, jak i ustanawiane na uczelni, które mają bezpośredni wpływ na rozstrzygnięcie, czy doszło do popełnienia przewinienia dyscyplinarnego i jaka jest jego treść. Będzie o nich bliżej mowa w pkt. 2.2.

1.4. Odpowiedzialność dyscyplinarna studentów a inne rodzaje ich odpowiedzialności prawnej

W sytuacji gdy określone zachowanie studenta stanowi przewinienie dyscyplinarne i jednocześnie jest podstawą do pociągnięcia go do odpowiedzialności prawnej innego rodzaju, np. odpowiedzialności karnej, do ukarania dyscyplinarnego dochodzi niezależnie od tego, czy student poniósł już lub może ponieść w przyszłości odpowiedzialność poza uczelnią. Wynika to stąd, że odpowiedzialność dyscyplinarna studentów jest ściśle związana z zadaniami uczelni i potrzebami zapewnienia jej prawidłowego funkcjonowania, czego nie uwzględniają inne rodzaje odpowiedzialności. Przykładowo, skazanie studenta za popełnienie przestępstwa samo w sobie nie uniemożliwia kontynuowania studiów, podczas gdy z punktu widzenia zasad działania uczelni dopuszczenie się przez daną osobę czynu o charakterze przestępnym, a zwłaszcza dopuszczenie się go na terenie uczelni, co do zasady dyskwalifikuje ją jako studenta i powinno skutkować dyscyplinarnym wydaleniem z uczelni.

Jak zaznaczono, ponoszenie przez studentów odpowiedzialności dyscyplinarnej jest niezależne od ponoszenia przez nich wszelkich innych rodzajów odpowiedzialności. W praktyce najczęściej jednak dochodzi do zbiegu odpowiedzialności dyscyplinarnej i karnej, dlatego poniższe uwagi będą się koncentrować właśnie na takich przypadkach, z tym że o relacji między przewinieniem dyscyplinarnym a przestępstwem będzie bliżej mowa w pkt. 2.2. Dodać trzeba, że przez odpowiedzialność karną w ścisłym znaczeniu rozumie się odpowiedzialność za przestępstwa, o której rozstrzyga się w postępowaniu karnym. Odpowiedzialność karną można też ujmować szeroko i wówczas pojęciem tym obejmuje się również odpowiedzialność za wykroczenia, o której rozstrzyga się w odrębnym postępowaniu w sprawach o wykroczenia.

Przepis art. 314 ust. 2 PSWN wyraźnie stanowi, że wymierzenie studentowi za ten sam czyn kary w postępowaniu karnym lub w postępowaniu w sprawach o wykroczenia nie stanowi przeszkody do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego (przed komisją dyscyplinarną). Tak samo nie stanowi to przeszkody do wszczęcia poprzedzającego je postępowania wyjaśniającego, prowadzonego przez rzecznika dyscyplinarnego. Podobnie jest, gdy w sprawie tego samego czynu toczy się właśnie postępowanie karne (nie doszło jeszcze do skazania). Co więcej, gdy rektor poweźmie wiadomość o popełnieniu przez studenta czynu mającego znamiona (czyli cechy) przewinienia dyscyplinarnego, ma on prawny obowiązek polecić rzecznikowi dyscyplinarnemu wszczęcie postępowania dyscyplinarnego (§ 4 ust. 1 rozp. MNSW).

Rektor nie może odstąpić od tego obowiązku, tłumacząc np., że sprawą zajęła się już prokuratura. Rzecznik dyscyplinarny ma zaś obowiązek przeprowadzić postępowanie wyjaśniające, które co do zasady skończy się skierowaniem do komisji dyscyplinarnej wniosku o ukaranie.

W rozp. MNSW zawarta jest też regulacja pozwalająca na zawieszenie postępowania dyscyplinarnego, jeżeli w sprawie tego samego czynu wszczęto postępowanie karne lub postępowanie w sprawach o wykroczenia (§ 17 ust. 2). Trzeba zaznaczyć, że uprawnienie do zawieszenia postępowania przysługuje wyłącznie komisji dyscyplinarnej (ale już nie rzecznikowi dyscyplinarnemu) i odnosi się jedynie do prowadzonego przez nią postępowania dyscyplinarnego (czyli już nieprowadzonego przez rzecznika postępowania wyjaśniającego). Oznacza to, że rzecznik zawsze musi sam wyjaśnić sprawę, wykorzystując dostępne mu środki. W szczególności może, na podstawie art. 156 § 5 zd. 5 KPK, zwrócić się do prokuratury o udostępnienie akt sprawy karnej, z możliwością sporządzania odpisów lub kopii (w przypadku gdy sprawa karna jest już w sądzie, należy zwrócić się, na podstawie art. 156 § 1 zd. 2 KPK, do prezesa sądu; przepis art. 156 KPK, z mocy art. 38 § 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 457 z późn. zm., ma odpowiednie zastosowanie w postępowaniu w sprawach o wykroczenia).

Należy podkreślić, że zawieszenie postępowania dyscyplinarnego nie ma charakteru obligatoryjnego. Nie musi następować w każdym przypadku jednoczesnego toczenia się postępowania karnego. Zawieszenie jest uzasadnione w sytuacjach, gdy możliwości w zakresie przeprowadzania dowodów, którymi dysponuje komisja, są niewystarczające do pełnego zbadania sprawy. Dotyczy to przede wszystkim przypadków popełnienia czynu poza uczelnią lub czynu, którego świadkami były osoby niezwiązane z uczelnią, a także czynu, którego ustalenie wymaga przeprowadzenia specjalistycznych czynności dowodowych, przykładowo takich jak: badanie śladów linii papilarnych, badanie DNA, przeszukanie.

O zawieszeniu postępowania komisja dyscyplinarna orzeka w formie postanowienia (wzór postanowienia – zob. pkt 35 w części III). W okresie zawieszenia postępowania komisja powinna monitorować, czy postępowanie karne lub postępowanie w sprawach o wykroczenia zakończyło się, albowiem zawieszone postępowanie dyscyplinarne musi być podjęte po prawomocnym zakończeniu wymienionego postępowania (zgodnie z § 17 ust. 4 rozp. MNSW komisja ma na podjęcie postępowania 30 dni od dnia powzięcia wiadomości o prawomocnym zakończeniu postępowania). W kierowanym do sądu (ewentualnie do organów ścigania, gdy sprawa nie trafiła jeszcze do sądu) piśmie z zapytaniem o stan sprawy karnej nie trzeba przywoływać żadnej podstawy prawnej. Wystarczy załączyć kopię postanowienia o zawieszeniu postępowania dyscyplinarnego. Odpis prawomocnego orzeczenia można natomiast uzyskać, występując do prezesa sądu na podstawie art. 156 § 1 KPK, chyba że odpis ten dostarczy sam obwiniony lub pokrzywdzony, przy czym nie mają oni obowiązku przekazywania go komisji. Podjęcie zawieszonych postępowania też następuje w formie postanowienia (wzór postanowienia – zob. pkt 36 w części III). Dodajmy, że wymaga ono prowadzenia rozprawy od początku (art. 404 § 3 KPK w zw. z art. 320 PSWN).

Jeżeli zapadnie prawomocny wyrok skazujący, komisja dyscyplinarna, zgodnie z art. 310 ust. 2 w zw. z art. 278 ust. 7 PSWN, jest nim związana. Oznacza to, że jest związana ustaleniem sądu co do tego, że zaistniał określony czyn oraz że dopuściła się go dana osoba i można jej przypisać winę. Skazanie za przestępstwo nie oznacza jednak konieczności ukarania za ten sam czyn jako za przewinienie dyscyplinarne. Sąd rozstrzyga tylko co do zaistnienia przestępstwa. Nie analizuje danego czynu jako potencjalnego przewinienia dyscyplinarnego. Może się zdarzyć, że dany czyn, mimo przestępnego charakteru wykazanego w wyroku skazującym, nie będzie stanowił naruszenia przepisów obowiązujących na uczelni ani uchybienia godności studenta, a w konsekwencji nie będzie przewinieniem dyscyplinarnym i postępowanie dyscyplinarne skończy się uniewinnieniem. Komisja dyscyplinarna nie może z góry zakładać, że jeśli czyn jest przestępstwem, to jest także przewinieniem dyscyplinarnym. Każdy taki czyn musi być dokładnie przeanalizowany z punktu widzenia przesłanek i funkcji odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Komisja dyscyplinarna nie jest natomiast formalnie związana prawomocnym wyrokiem innym niż skazujący, czyli wyrokiem uniewinniającym lub umarzającym postępowanie (także warunkowo). Tym bardziej nie jest też związana prawomocnym postanowieniem o umorzeniu śledztwa lub dochodzenia. Komisja co do zasady nie powinna jednak przyjmować innych ustaleń co do czynu i jego sprawstwa niż w wymienionych wyrokach lub postanowieniach. Nie jest zjawiskiem pożądanym, by w odniesieniu do tego samego czynu zapadały w państwie różne rozstrzygnięcia. Podobnie jak to było w przypadku skazania, rozstrzygnięcie co do zaistnienia przestępstwa czy możliwości skazania za nie – nie przesądza wszakże o tym, czy doszło do popełnienia przewinienia dyscyplinarnego. Dany czyn może nie być przestępstwem, ale może wypełniać znamiona przewinienia dyscyplinarnego. Uniewinnienie od popełnienia przestępstwa nie wyklucza dyscyplinarnego ukarania za ten sam czyn.

Na koniec warto wspomnieć o sytuacji, gdy dana osoba studiuje jednocześnie na dwóch uczelniach i dopuszcza się przewinienia dyscyplinarnego. Postępowanie w sprawie dyscyplinarnej studenta ma charakter wewnątrzuczelniany i nie wywołuje skutków poza daną uczelnią, czyli przykładowo dyscyplinarne wydalenie ze studiów na jednej uczelni nie skutkuje automatycznym wydaleniem ze studiów na innej uczelni. Oznacza to, że we wskazanej sytuacji w sprawie tego samego przewinienia dyscyplinarnego mogą się toczyć jednocześnie dwa postępowania na obu uczelniach, o ile tylko dany czyn jest przewinieniem dyscyplinarnym w obu tych uczelniach.

Dr hab. Radosław Giętkowski – profesor uczelni na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego, specjalista w zakresie prawa dyscyplinarnego, autor około 100 publikacji, w tym z obszaru odpowiedzialności dyscyplinarnej w szkolnictwie wyższym; w latach 2008–2012 Rzecznik Dyscyplinarny ds. Studentów i Doktorantów Uniwersytetu Gdańskiego, w okresie 2015–2021 Rzecznik Dyscyplinarny powołany przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, w kadencji 2015–2018 członek Konwentu Rzeczników przy Ministrze Nauki i Szkolnictwa Wyższego, od 2020 r. członek Uczelnianej Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej ds. Doktorantów na Uniwersytecie Gdańskim, a od 2021 r. wiceprzewodniczący Komisji Dyscyplinarnej przy Radzie Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego; w latach 2017–2018 brał udział w pracach nad projektami nowych regulacji prawnych dotyczących odpowiedzialności dyscyplinarnej w szkolnictwie wyższym; od 2012 r. prowadzi szkolenia na temat postępowań dyscyplinarnych w szkołach wyższych.

Wydawnictwo edu-Libri jest oficyną wydawniczą publikacji naukowych i edukacyjnych.

Współpracujemy z profesjonalnymi redaktorami merytorycznymi i technicznymi z dużym doświadczeniem w przygotowywaniu publikacji specjalistycznych. Stawiamy na jakość łączoną z nowoczesnością, a najważniejsze dla nas są przyjemność współtworzenia i satysfakcja z dobrze wykonanego zadania.

Nasze publikacje (drukowane i elektroniczne) są dostępne w księgarniach stacjonarnych i internetowych oraz w czytelnikach on-line ibuk.pl, osbi.pl i nasbi.pl.

